

UNA EXPERIÈNCIA DE COORDINACIÓ D'UN MODUL DOCENT A L'EEES

Carme Ferré Pavia i Núria Simelio Solà
Periodisme i Ciències de la Comunicació
Facultat de Ciències de la Comunicació

Carme.Ferre@uab.cat
Nuria.Simelio.Sola@uab.cat

RESUM DE L'EXPERIÈNCIA

Presentem una proposta de docència del Mòdul d'Història de la Comunicació de la Llicenciatura de Publicitat i Relacions Públiques de la Facultat de Ciències de la Comunicació en el marc de la prova pilot de l'EEES. S'han adaptat dues antigues assignatures que sumaven 100 hores presencials a un mòdul de 20 hores de presencialitat de l'alumne (que no del professor). Es valora en quins punts bàsics recau la coordinació, quines eines docents han resultat útils en aquest procés que molts han viscut com a traumàtic, una actitud a què no resulta útil aferrar-se. L'experiència durant els tres anys de funcionament de la prova pilot de Publicitat ha fet acumular algunes constatacions que poden ser útils a la comunitat que està a punt d'implicar-se de ple en el canvi. La flexibilitat, la generositat i la capacitat de gestió seran imprescindibles per dur a terme l'adaptació a l'EEES amb garanties. La capacitat negociadora s'haurà d'estendre a molts àmbits, i a les tradicionals exigències docents haurem d'afegir la capacitat de treball en equip que també es reclama als discents.

ABSTRACT

In this Conference we present an experience on teaching History of Communication in a new career, the new studies of Publicity and Public Relations in the Faculty of Communication Sciences in the UAB. These studies were in the pilot plan on the EEES implementation process. Two former courses counting 100 present hours have been transformed into a module of 20 hours of assistance, not of total work. We have analyzed in which basic points falls on the teachers coordination, attending on which teaching tools have been the most useful in this, sometimes, problematic process. Our experience over three years has been rich to understand other useful aspects about the adequate attitudes of the teaching community. Flexibility, generosity and management capacity will be essential to run with success the EEES adaptation. Negotiation abilities have to be extended to new ambits. Professors are submitted to traditional exigencies, now we must add the team work capacity, at least so much as we claim to our students.

PARAULES CLAU

EEES, coordinació docent, adaptació als nous plans d'estudi, pla pilot, experiències del professorat, competències docents.

ÀMBIT GENERAL D'INTERÈS DE LA INNOVACIÓ

És innovador el punt de vista de com l'EEES modifica la forma de treball i la necessitat d'establir una bona coordinació entre els docents que comparteixen matèries.

DESENVOLUPAMENT

1. Objectius

La comunicació que es va presentar en l'àmbit de les experiències docents pretenia acostar a la comunitat universitària un dels aspectes que les autores destaquen com a més problemàtics i amagats del procés d'adaptació dels docents a la realitat de l'EEES. Es tracta dels reptes que suposa la coordinació entre docents, sovint la clau de volta de la nova ordenació de les matèries.

Núria Simelio i Carme Ferré són professores d'Història de la Comunicació a la llicenciatura de Publicitat i Relacions Públiques de la Facultat de Ciències de la Comunicació. En ser aquesta una de les carreres seleccionades per a les proves pilot d'adaptació a l'EEES a la nostra universitat, aquesta nova matèria afrontava una situació molt canviant i limitadora. Reducció de crèdits, pocs recursos i un procés d'assaig i error que volem relatar com a testimoniatge de les dificultats i les possibles solucions que afrontem tots els docents.

La coordinació de les docents ha abastat el terreny dels programes, les eines d'aprenentatge, la càrrega discent, la consciència de les limitacions, la programació de les activitats i la comunicació en l'àmbit de l'assignatura. L'objectiu de la comunicació és que sigui un testimoni útil que pugui escurçar el camí als altres docents de la comunitat que afronten o aviat ho faran unes situacions similars.

2. Descripció del treball, metodologia i resultats

Durant el curs 2005/2006 la llicenciatura de Publicitat i Relacions Públiques va iniciar un procés d'acord amb el pla establert d'adaptació de les titulacions al marc europeu (EEES) que forma part del Pla Pilot UAB impulsat des del Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya. Això va significar canvis en la seva estructura, en les metodologies docents, en els sistemes d'avaluació, en els continguts de les assignatures i, molt especialment, en la forma de treballar tant del professorat com de l'alumnat.

El Mòdul que impartim, Història de la Comunicació, combina les anteriors assignatures denominades Història General de la Comunicació i Història de la Comunicació Social a Catalunya. Ambdues eren assignatures que provenien del Departament de Periodisme i de Ciències de la Comunicació, de caràcter teòric, i que constaven de 5 crèdits i 50 hores presencials de l'alumnat; la primera es donava al primer curs de la llicenciatura i la segona, al tercer.

Per tant, el repte a què ens varem enfrontar no es limitava només als canvis de metodologia docent, sinó que significava coordinar entre dues professores un mòdul que reduïa a 20 hores de treball de l'alumnat (3 crèdits ECTS) el que abans

eren 100 hores presencials (10 crèdits). Al mateix temps, tot i que s'havia d'aplicar una nova metodologia docent, continuàvem comptant amb uns recursos similars als altres anys i amb un nombre d'estudiants molt elevat, 90-100 persones per grup.

Durant el primer any d'aplicació del mòdul la tasca de coordinació entre les dues professores que l'impartíem es va veure limitada per altres necessitats més urgents, com la necessària adaptació metodològica i la utilització de noves eines docents i recursos virtuals. Conjuntament amb la coordinació de la titulació i amb la resta de professorat que ens enfrontàvem a aquest nou repte, es van definir els perfils professionals, els grups de treball, el control del procés, les competències, les matèries i el perfil que havia d'assolir l'alumnat en acabar la titulació.

Tot això, enmig d'un clima general que es veia enterbolit pels dubtes sobre el canvi apressat de pla d'estudis, la seva provisionalitat i la inconformitat davant del nou model d'educació per part de sectors d'ambdós col·lectius. Val a dir que les dues professores que hem redactat aquesta experiència varem partir d'una actitud positiva i de confiança cap al que significava l'adaptació a l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES).

En aquest primer curs es va optar per eliminar el temari d'una assignatura completa (Història de la Comunicació Social a Catalunya) i dividir les classes presencials entre una part teòrica i una pràctica. Cada professora va impartir una d'aquestes parts i la va avaluar de forma separada, ja que administrativament les notes es continuaven introduint a partir de les assignatures anteriors. Si bé es va intentar que hi hagués una coherència clara entre teoria i pràctiques docents, es va fer molt difícil que l'alumnat arribés a entreveure aquesta interrelació.

A partir d'aquesta experiència ens vàrem adonar que la tasca de coordinació, tot i la generositats de la qual ambdues havíem partit, no havia estat suficient i que si s'estava aplicant un mòdul això volia dir una integració absoluta entre les dues assignatures i una divisió exacta de la feina de les professores, per tal que cada docent assumís les seves responsabilitats de forma compartida.

Durant el curs 2006/2007 i a partir de l'experiència prèvia, es va tornar a coordinar el temari de manera que integrés les dues assignatures anteriors i que pogués ser impartit indistintament per les dues professores. Ens vàrem repartir les classes pràctiques i teòriques a parts iguals i es van tornar a definir les competències que havia d'assolir l'alumnat i el seu procés de treball autònom i dirigit. També es va decidir que l'avaluació seria conjunta i cada assignatura havia de tenir indispensablement la mateixa nota perquè formava part d'un únic mòdul docent.

També era necessari que establíssim un nou calendari i un major control sobre el procés d'aprenentatge de l'alumnat. Per tant, es va decidir dividir els 90 alumnes del curs en dos grups A i B, que assistirien a classes presencials un cop cada quinze dies i que la resta d'hores de treball de l'alumnat les dedicarien a tutories, treball en grup i treball autònom.

Durant aquesta etapa va sorgir un problema que va afectar també a la coordinació, la necessitat d'establir el que signifiquen les hores de treball de l'alumnat. La tasca de decidir quantes hores són necessàries per cada lectura, exercici, pràctica, etc. no

és fàcil i requereix de la col·laboració entre l'alumnat, la coordinació de la titulació i el professorat per tal d'arribar a un pacte satisfactori per totes les parts implicades.

El curs 2007/2008 ha significat la consolidació definitiva del treball de coordinació amb uns resultats altament satisfactoris tant en relació a les competències adquirides per l'alumnat i la seva correspondència en els resultats de la seva avaluació, com pel que fa al grau de satisfacció de les professores que impartim el mòdul docent.

De l'experiència dels anys anteriors hem mantingut la divisió del grup d'alumnes, la coordinació del temari i el sistema d'avaluació. Com a novetats hem introduït la fórmula del contracte professor-estudiant, hem reduït les pràctiques i els materials d'aprenentatge i l'assistència a les sessions teòriques ha passat a ser obligatòria. També hem prestat especial atenció als mecanismes d'informació i explicació de la metodologia per generar una major confiança de l'alumnat.

El contracte docent-estudiant es pot definir com un document rector on hem establert els mecanismes d'avaluació, les competències a assolir, els continguts, el calendari d'activitats setmanals tant de classes presencials com de treball de l'alumne, i les hores que han dedicar a la matèria. A això, que no diferiria d'un programa tradicional de qualsevol assignatura, li hem afegit les garanties i els compromisos que els oferim com a professores i els drets i deures que tenen com a estudiants. El contracte va ser llegit i discutit durant el primer dia de classe i ha significat que acabéssim el curs sense cap tipus de dubte o malentès amb els estudiants.

Una altra de les innovacions d'aquest curs va ser el canvi dels materials d'aprenentatge i de les sessions pràctiques que van donar resposta a les competències que volíem que assolís l'alumnat i van esdevenir fonamentals a l'assignatura. Per exemple, es van definir dues *Guies didàctiques* que se situen en el marc d'una wiki i que van permetre identificar i valorar des de diverses perspectives disciplinàries les dades que proporcionen els mitjans de comunicació com a font documental per conèixer el canvis socials, i les relacions entre història col·lectiva i històries personals, memòria col·lectiva i memòria personal. En finalitzar el curs vàrem elaborar una enquesta quantitativa i qualitativa on es preguntava per diversos aspectes d'aquestes guies didàctiques amb uns resultats al voltant del 90% de satisfacció per part de l'alumnat.

CONCLUSIONS

Pel que fa al que podem considerar les conclusions de la nostra aportació, en tractar-se d'un relatori, l'estructura que hem seleccionat és la de l'informe, que assumeix com a conclusions les recomanacions.

- a) Consells de preparació en el llinar o el desenvolupament de l'adaptació a l'EEES
- Cal l'estudi real de quins **recursos** humans es tenen i quina ha de ser d'adaptació necessària. En el nostre cas, han calgut, com hem vist, diversos

cursos per acceptar realment la **limitació** de programes i d'activitats, per la grandària del grup.

- Vetllar pel manteniment de grups de docents que variïn el mínim possible per tal d'obrir un procés que tal vegada serà llarg per trobar la forma adequada a la matèria. En el cas de plantilles amb presència de places més precàries, la **rotació** de personal pot ser un escull a una òptima coordinació.
- En els primers cursos d'implementació, serà tasca de la coordinació del pla i del deganat retre comptes del resultat. Aquesta lògica voluntat d'èxit no pot pressionar més del compte els docents, que ja estan sotmesos a una situació nova i de delicat tractament. Els docents implicats han de reclamar a la gestió **independència** i que el paternalisme amb els estudiants no sigui excessiu.
- En aquells centres on la coordinació està més faltada de **tradició**, això pot ser un entrebanc a la nova organització de les assignatures. La figura dels coordinadors de titulació, d'àrea docent, de grup i d'assignatura, allà on hagin funcionat, seran un bon precedent per a la tasca que cal emprendre.
- A més d'assignatures que es poden convertir en una de nova, hi pot haver també la novetat de les assignatures conjuntes, convertides en noves matèries de projectes o **transversals**. En aquests àmbits caldrà reforçar la coordinació i acceptar-la.
- La coordinació pot canviar les **relacions laborals** dins l'aula tal com estan organitzades a algunes matèries. La relació "professor responsable" i "professor de pràctiques" es pot veure alterada en grups on cada docent assumeixi responsabilitats compartides amb altres.
- Una situació que es pot donar en alguns estudis, també nova per a molts, és que en una matèria es trobin docents que pertanyin a departaments diversos, amb la coordinació necessària també des de l'àmbit de la gestió.

b) Foment de les habilitats i competències docents

- Serà imprescindible, malgrat les dificultats i la pressió dels canvis, fomentar una actitud de **confiança** cap als estudis europeus, cap a la necessitat d'unificar-los i en la possibilitat que ens donin a renovar els nostres estudis. Una actitud reticent i negativa empitjora el clima necessari a la coordinació.
- El nou espai dels EEES requereix una capacitat de **gestió** de les matèries més gran, en part pels requeriments administratius i acadèmics a què ens enfrontem (càlcul d'hores, de dedicació docent, d'execució dels estudiants, de velocitat de lectura mitjana...).
- Aquella competència que sovint es destaca en molts plans d'estudis, l'habilitat per **treballar en equip**, amb el que això suposa, també se'n sol·licita als docents. Treball cooperatiu, capacitat negociadora i flexibilitat marquen el to de les competències dels docents en el marc dels EEES.

- Tant en l'adaptació dels plans com la coordinació de docents en noves matèries l'**actitud generosa** i oberta, allunyada de la concepció de matèries i assignatures com a territoris amb propietari, ha de ser un objectiu dels docents per a una bona entesa dels equips.

BIBLIOGRAFIA

Benítez, J. L. (2006) *La Universidad ante el reto del Espacio Europeo de Educación Superior: investigaciones recientes*. Madrid: EOS.

Colás Bravo, M.P. (2005) *La universidad en la Unión Europea: el Espacio Europeo de Educación Superior y su impacto en la docencia*. Málaga: Aljibe.

European Association for Quality Assurance in Higher Education (2005) *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area*, Helsinki, European Association for Quality Assurance in Higher Education.

García Suárez, J.A. (2006) *¿Qué es el Espacio de Educación Superior?: el reto de Bolonia, preguntas y respuestas*. Barcelona: Universidad de Barcelona.

González, J; Wagenaar, R. (2006) *La contribución de las universidades al proceso de Bolonia*, Bilbao, Tuning Educational Structures in Europe, Universidad de Deusto.